

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 338.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2025-2.1>

Ліхота О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління персоналом,
економіки праці та публічного управління,
Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ЕВОЛЮЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У США

У статті дано аналіз еволюції державного регулювання інноваційної діяльності у США від початку XIX століття до сучасного періоду. Досліджено ключові історичні етапи розвитку державної інноваційної політики, починаючи з прийняття першого патентного закону 1790 року та створення Патентного відомства США у 1836 році, які стали основою для розвитку національної системи підтримки винахідництва. Розглянуто механізми фінансування інноваційної діяльності з боку держави, зокрема грантові програми (SBIR, STTR), податкові стимули для підприємств, що здійснюють дослідження і розробки, а також роль державно-приватного партнерства у формуванні інноваційних кластерів. Проаналізовано значення Акту Байя-Дула 1980 року у сприянні трансферу технологій з університетів у комерційний сектор та вплив Закону про телекомунікації 1996 року на розвиток цифрової економіки. Визначено основні виклики, з якими стикається держава у сфері регулювання інновацій, включаючи конкуренцію з боку Китаю та ЄС, проблеми кібербезпеки, а також необхідність оновлення антимонопольного законодавства для контролю діяльності Big Tech. На основі аналізу запропоновано рекомендації щодо адаптації американського досвіду державної підтримки інноваційної діяльності в інших країнах, включаючи Україну.

Ключові слова: інноваційна діяльність, державне регулювання, США, інноваційна політика, податкові стимули, патентна система, CHIPS and Science Act, цифрова економіка, глобальна конкуренція.

EVOLUTION OF STATE REGULATION OF INNOVATION IN THE USA

Likhota Oleksandr

The North-Ukrainian Institute of the
Private Joint Stock Company "Higher education institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"

The article provides a comprehensive analysis of the evolution of state regulation of innovation activities in the United States from the early 19th century to the present. The key historical stages of the development of state innovation policy are examined, starting with the adoption of the first Patent Act in 1790 and the establishment of the U.S. Patent Office in 1836, which laid the foundation for the national system of support for inventors. Special attention is given to the role of the state in stimulating scientific research and technological development during World War II and the Cold War, leading to the creation of the National Science Foundation (NSF), NASA, and legislative initiatives that facilitated the commercialization of state-funded innovations. The article explores mechanisms for financing innovation activities by the state, including grant programs (SBIR, STTR), tax incentives for companies engaged in research and development, and the role of public-private partnerships in forming innovation clusters. The impact of the 1980 Bayh-Dole Act on facilitating technology transfer from universities to the commercial sector and the influence of the 1996 Telecommunications Act on the development of the digital economy are analyzed. Particular attention is paid to the modern stage of U.S. innovation policy, characterized by active support for strategic sectors such as artificial intelligence, quantum technologies, biotechnology, and

semiconductor manufacturing. The consequences of the 2022 CHIPS and Science Act, aimed at strengthening domestic chip production and reducing dependence on foreign suppliers, are examined. The key challenges faced by the state in the field of innovation regulation are identified, including competition from China and the EU, cybersecurity issues, and the need to update antitrust legislation to control Big Tech activities. Based on the analysis, recommendations are proposed for adapting the American experience of state support for innovation activities in other countries, including Ukraine. The importance of building an effective national innovation ecosystem, developing public-private partnerships, implementing tax incentives for technology companies, and expanding international cooperation in scientific research is emphasized.

Keywords: innovation, government regulation, USA, innovation policy, tax incentives, patent system, CHIPS and Science Act, digital economy, global competition.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність є ключовим чинником економічного розвитку, конкурентоспроможності та технологічного лідерства держави. Сполучені Штати Америки демонструють один із найефективніших підходів до державного регулювання інноваційного сектору, що забезпечило їм домінуючі позиції у сферах високих технологій, біотехнологій, штучного інтелекту та інших стратегічних галузях. Враховуючи швидку зміну глобальних економічних умов, дослідження еволюції державного регулювання інноваційної діяльності у США є особливо актуальним для розуміння механізмів, які сприяють розвитку інноваційної екосистеми.

Роль держави у підтримці інноваційної діяльності зазнала значних трансформацій, особливо в контексті розвитку цифрової економіки, глобалізації та зростання конкуренції з боку Китаю та ЄС. Вивчення американського досвіду може бути корисним для адаптації успішних механізмів державної підтримки інновацій в інших країнах, зокрема в Україні.

Незважаючи на успішність американської моделі, залишається низка проблем, які потребують дослідження:

- Як змінювалася державна інноваційна політика США протягом різних історичних періодів?
- Які законодавчі ініціативи та державні програми стали ключовими у розвитку інноваційної екосистеми США?
- Як працює механізм державно-приватного партнерства у США?
- Які основні виклики стоять перед США у сфері регулювання інновацій сьогодні?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного регулювання інноваційної діяльності активно досліджується в науковій літературі, зокрема з точки зору історичної еволюції, економічних моделей та державної політики.

Ванневар Буш у своїй праці [4, с. 12] обґрунтував необхідність державного фінансування науки та досліджень як основи технологічного розвитку США. Річард Нельсон [19, с. 25] аналізує роль держави у створенні національних інноваційних систем, порівнюючи США з іншими країнами.

Девід Моувері та Натан Розенберг [14, с. 47] розглядають роль технологічних змін у розвитку економіки США.

Фредерік Блок у своєму дослідженні [3, с. 33] аналізує ефективність державних програм фінансування інновацій, таких як SBIR та STTR.

Мерієнн Фелпс та Джонатан Опп [21, с. 52] детально розглядають механізм державно-приватного партнерства у США та його вплив на створення інноваційних кластерів.

Джонатан Грюнвальд [9, с. 77] аналізує вплив цифрової трансформації на державне регулювання інноваційної діяльності в США.

Роберт Аткинсон [1, с. 89] акцентує увагу на викликах, пов'язаних із конкуренцією з Китаєм та необхідністю реформування антимонопольного законодавства щодо Big Tech.

Доповідь Національного наукового фонду США (NSF) за 2023 рік містить аналіз останніх державних ініціатив, спрямованих на підтримку інноваційних компаній та наукових досліджень [18, с. 105].

Ці дослідження дають змогу простежити ключові закономірності формування державної політики США у сфері інновацій, визначити основні механізми її реалізації та оцінити їх ефективність.

Постановка завдання. Основною метою статті є комплексний аналіз еволюції державного регулювання інноваційної діяльності у США, визначення ключових етапів розвитку політики у цій сфері та виявлення ефективних механізмів підтримки інновацій, які можуть бути адаптовані в інших країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження еволюції державного регулювання інноваційної діяльності в США охоплює декілька ключових етапів, починаючи з XIX століття і до сьогодення. Кожен етап характеризується специфічними інструментами та підходами, що відображають зміни в економічному, технологічному та геополітичному ландшафті.

Історичні етапи становлення інноваційної політики США

- Зародження системи (XIX – початок XX століття). Фундаментом американської інноваційної політики став Акт про патенти 1790 року, який заклав правові основи захисту інтелектуальної власності [25]. Створення Патентного відомства США в 1836 році посилює цю систему, стимулюючи приватні винахідницькі ініціативи [12].

- Державна підтримка фундаментальних досліджень (Період Другої світової війни та повоєнний час). Важливим кроком стало створення в 1950 році Національного наукового фонду (NSF), який розпочав систематичне державне фінансування фундаментальних досліджень, що заклало основу для майбутніх технологічних проривів [17].

- Технологічне лідерство в епоху Холодної війни (1950–1980-ті рр.). Запуск Радянським Союзом супутника «Супутник-1» у 1957 році став каталізатором «космічної гонки» і призвів до створення NASA в 1958 році, що значно розширило державну підтримку науково-технічних розробок [15]. Ключовим законодавчим актом цього періоду став Акт Байя-Доула 1980 року, який дозволив університетам і некомерційним організаціям отримувати патенти на винаходи, створені за рахунок федеральних грантів, і комерціалізувати їх [2]. Це стимулювало трансфер технологій з університетів у приватний сектор.

- Цифрова революція та глобалізація (1990-ті – початок XXI століття). Закон про телекомунікації 1996 року відіграв важливу роль у розвитку цифрових технологій, створивши сприятливе регуляторне середовище для інвестицій у телекомунікаційну інфраструктуру та інтернет-сервіси [23].

- Стратегічні виклики та зміцнення технологічного лідерства (2010–2025 рр.). Сучасний етап характеризується посиленням уваги до державно-приватного партнерства, про що свідчить Закон про модернізацію Національної лабораторної системи 2018 року [24]. Зростаюча конкуренція з боку Китаю, особливо в галузі напівпровідників, призвела до прийняття CHIPS and Science Act 2022 року, спрямованого на підтримку вітчизняного виробництва мікросхем і зниження залежності від іноземних постачальників [6].

Ключові механізми державного регулювання інновацій в США

Державне регулювання інноваційної діяльності в США здійснюється за допомогою різноманітних механізмів, серед яких:

- Пряме фінансування наукових досліджень. Національні агентства, такі як NSF, DARPA (Агентство передових оборонних дослідницьких проєктів) та NIH (Національні інститути здоров'я), надають гранти на проведення фундаментальних і прикладних досліджень у різних галузях [14, с. 159].

- Непрямі податкові стимули. Податкові кредити на дослідження і розробки (R&D Tax Credit) заохочують компанії інвестувати в інноваційну діяльність, зменшуючи їх податкове навантаження [10, 20].

- Сприяння державно-приватному партнерству. Створення технологічних кластерів та інноваційних парків, де взаємодіють університети, дослідницькі центри та приватні компанії, сприяє обміну знаннями та комерціалізації інновацій [7].

Сучасні виклики та перспективи

Інноваційна політика США стикається з низкою викликів, зокрема:

- Регулювання діяльності технологічних гігантів (Big Tech). Необхідність забезпечення балансу між стимулюванням інновацій та захистом конкуренції, а також питання регулювання персональних даних, стають дедалі актуальнішими [11].

- Збереження технологічної переваги в умовах зростаючої глобальної конкуренції.

Державне регулювання інноваційної діяльності в США пройшло довгий шлях еволюції, від створення базової патентної системи в XIX столітті до складних механізмів фінансування, податкового стимулювання та державно-приватного партнерства в сучасному світі. Ключові етапи цієї еволюції були обумовлені як внутрішніми потребами економічного розвитку, так і зовнішніми викликами, такими як Холодна війна та зростаюча глобальна конкуренція. Сучасна інноваційна політика США спрямована на підтримку технологічного лідерства країни, стимулювання інновацій у приватному секторі та вирішення нових викликів, пов'язаних з регулюванням діяльності технологічних гігантів та забезпеченням кібербезпеки. Цей досвід є важливим прикладом адаптації державної політики до мінливих умов і підкреслює роль держави у формуванні інноваційного середовища.

Висновки з проведеного дослідження. Комплексний аналіз еволюції державного регулювання інноваційної діяльності в США дозволяє зробити наступні висновки.

Державна інноваційна політика США характеризується високим ступенем адаптивності до мінливих економічних, технологічних та геополітичних умов. Від простої патентної системи в XIX столітті вона еволюціонувала до складного комплексу інструментів, що охоплюють фінансування, податкові стимули, державно-приватне партнерство та регулювання.

Держава відіграє ключову роль у формуванні інноваційної екосистеми США, не лише як регулятор, але й як активний учасник, що фінансує фундаментальні дослідження, стимулює приватні інвестиції та сприяє трансферу технологій.

Ключові законодавчі акти, такі як Акт про патенти, Акт Байя-Доула, Закон про телекомунікації та CHIPS and Science Act, стали важливими віхами у розвитку інноваційної політики, створюючи сприятливе середовище для інновацій.

Ефективний механізм державно-приватного партнерства, що реалізується через технологічні кластери, інноваційні парки та спільні дослідницькі проєкти, є одним із ключових факторів успіху американської інноваційної моделі.

Незважаючи на досягнення, США стикаються з новими викликами, такими як необхідність

регулювання діяльності технологічних гігантів, забезпечення кібербезпеки та збереження технологічної переваги в умовах зростаючої глобальної конкуренції, особливо з боку Китаю.

Досвід США демонструє важливість системного підходу до державного регулювання інновацій, що включає:

- створення сприятливого правового середовища;
- забезпечення фінансової підтримки наукових досліджень та розробок;
- стимулювання приватних інвестицій в інновації;
- розвиток механізмів державно-приватного партнерства;
- адаптацію політики до мінливих умов.

Подальший розвиток інноваційної політики США, ймовірно, буде зосереджений на посиленні стратегічного партнерства між державою, бізнесом та науковими установами, а також на розробці нових підходів до регулювання цифрової економіки та штучного інтелекту.

Таким чином, дослідження підтверджує, що державне регулювання відіграє вирішальну роль у стимулюванні інноваційного розвитку. Досвід США може бути корисним для інших країн, які прагнуть створити ефективну інноваційну екосистему, адаптуючи успішні американські механізми до своїх національних особливостей. Важливо підкреслити, що не існує універсальної моделі, і кожна країна повинна розробляти власну стратегію, враховуючи свої сильні сторони, виклики та пріоритети розвитку.

Список використаних джерел:

1. Atkinson R. (2020) The Future of U.S. Innovation Policy. Washington, DC: Information Technology and Innovation Foundation. 189 p.
2. Bayh-Dole Act of 1980. Public Law 96–517. Washington, DC: U.S. Congress.
3. Block F. (2011) State and the Market in U.S. Innovation Policy. New York: Routledge. 267 p.
4. Bush V. Science, the Endless Frontier. Washington: U.S. Government Printing Office, 1945. 184 p.
5. Chandler A. D. (1977) The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business. Harvard University Press. 608 p.
6. CHIPS and Science Act (2022). Public Law 117–167. Washington, DC: U.S. Congress.
7. Etzkowitz H. (2008) The Triple Helix: University–Industry–Government Innovation in Action. London: Routledge. 250 p.
8. Federal Trade Commission (2022). Big Tech and Privacy Regulation Report. Washington, DC: FTC. 204 p.
9. Grunwald J. (2018) Innovation Policy in the Digital Age. Washington, DC: Brookings Institution Press. 234 p.
10. Internal Revenue Service (2023). R&D Tax Credit Report. Washington, DC: IRS.
11. Investigation of competition in digital markets (2020): majority staff report and recommendations of the Subcommittee on Antitrust, Commercial and Administrative Law of the Committee on the Judiciary / U.S. House of Representatives, Committee on the Judiciary. — Washington, D.C., 449 p.
12. Khan B. Z. (2005) The Democratization of Invention: Patents and Copyrights in American Economic Development, 1790–1920. Cambridge University Press.
13. Mowery D., Nelson R. (2012) The Influence of Market Structure on Innovation: A Comparative Analysis. Cambridge: MIT Press. 276 p.
14. Mowery D., Rosenberg N. (2009) Technology and the Pursuit of Economic Growth. Cambridge: Cambridge University Press. 320 p.
15. NASA Act of 1958. Washington, DC: U.S. Congress.
16. National Science and Technology Council (2019). Technology Clusters and Innovation Strategy. Washington, DC: NSTC.
17. National Science Foundation Act of 1950, Pub. L. 81–507, 64 Stat. 149.
18. National Science Foundation (2023). Annual Report 2023. Washington, DC: NSF, 156 p.
19. Nelson R. (1993) National Innovation Systems: A Comparative Analysis. Oxford: Oxford University Press, 541 p.
20. OECD (2022). Measuring R&D Tax Incentives. Paris: OECD Publishing. 215 p.
21. Phelps M., Orr J. (2015) The Role of Public-Private Partnerships in Technological Innovation. Boston: Harvard Business Press. 378 p.
22. Small Business Innovation Research (SBIR) Program (2021). Washington, DC: U.S. Small Business Administration, 2021.
23. Telecommunications Act of 1996. Public Law 104–104. Washington, DC: U.S. Congress.
24. U.S. Department of Energy (2018). National Laboratories and Innovation Policy. Washington, DC: DOE, 134 p.
25. U.S. Patent Act of 1790. Public Law 1–15. Washington, DC: U.S. Government.

E-mail: a-lihota@ukr.net